

MÜHLBACHERNÉ SZÁHLENDER MAGDOLNA Az Alagi Falkavadász Társaság

A régmúlt idők falkavadászata Angliában talált igazi otthonra, és vált lovassporttá. Gróf Széchenyi István is Angliában ismerte meg ezt a sportot, és az ő kezdeményezésére alakult meg az első, angol módszerrel hajtó falkavadász egyesület 1824-ben.

A falka, több együtt vadászó kutya, a kopók csapata. A vadat üldözéssel kifárasztják, és végül elfogják. A kopóknak örökölt hajlamuk van a vad keresésére, de a szimat utáni keresést meg kell tanulniuk. A vadászat irányítója, a falkanagy (master). A kutyákkal a falkamester (hunstman) foglalkozik, ebben az ostoros (whip) segíti. A hármuk együttműködésétől függ – emberi oldalról – a vadászat sikere.

A vadásztalálkozóra (meet) a meghirdetett napon, helyen és időpontban gyülekezik a társaság. A falkanagy a lovasok előtt halad. A vad rejtekhelyét (covert) – a falkamester irányításával – a falka átkutatja. Amikor a vad kifut a rejtekből, a falkamester előnyt ad, majd kürtjellel uszítja utána a falkát. Ezzel megkezdődik a hajtás (run). A szimat elvesztése alkalmat ad a vadnak az időnyerésre. Ilyenkor a falkamester cheek (szünet) kiáltással azonnal megállásra szólít fel, majd a kopókat biztos nyomra vezeti, és csak ezután folytatódhat a vadászat. Amikor a falka a rókát vagy a nyulat elfogja és megöli (kill), a falkamester jelez, elveszi a kopóktól a rókát, a farkát levágja, majd a tetemet a falka közé dobja. A róka farkát a falkanagy valamelyik vendégnek, rendszerint egy hölgylovasnak adja.

A „falkázás” jelentőségét a katonalovak képzésében hamar felismerték. Szükségessé vált, hogy a huszár, az ulánus és a dragonyos tisztek részére lovaglótanárképző intézetet létesítsenek. Ennek érdekében, hogy a tiszteknek alkalmuk legyen neves lovasok mellett a lovaglást falkavadászaton gyakorolni, a Monarchia nagyszabású falkát létesített Holicson, a királyi család Nyitra megyei birtokán. A falkavadászoknak fontos feladatuk volt az állami tenyésztésű lovak kipróbálása (ügyesség, szívósság, sebesség). Néhány hónap falkázás után a master véleményt adott a ló tulajdonságairól.

Falkavadászat

Gróf Károlyi István (1787–1881), az 1830-as évek elején, Pest környéki birtokán egy falkavadász központot hozott létre. A hetven pár kopó számára alkalmas kennel a fóti kastély parkjában volt. A master maga Károlyi István, a hunstman az angol Baldogh volt. Ez a fóti falka csak néhány évig állt fenn. A szabadságharc után Fóton a falkázás második korszaka

kezdődött, természetesen ismét Károlyi István vezetésével. A vadászterep Gödöllőtől a Dunáig tartott, erdős dombvidéken, majd homokos, buckás gyepen, a Duna felé sík terepen haladva, egészen a folyó melletti nádasig.

Alag és Fót környékén 1904-ig rendszeres hajtások voltak, de ezután szünetelt a falkasport. A Budapesti Falkavadász Társaság, mely addig ezen a környéken vadászott, a falkáját Megyerről Pestszentlőrincre vitte át. Alagon korábban megépült a lóversenypálya, melyen az első futamot 1896-ban tartották. A fejlődő lovasélet hatására angol trénerek költöztek ide, az istállók megteltek Európa-hírű versenylovakkal. Itt telepedett le gróf Pejacevich Albert, a neves úrlovas is, akinek a buzgósága révén 1913-ban megalakult az Alagi Falkavadász Társaság, melynek masterje ő maga, elnöke pedig gróf Károlyi Mihály lett. Pejacevich Albert számára nem volt újdonság e sport, hisz az 1900-as évek elején már tagja volt a közeli Káposztásmegyeri Róka- Falkavadász Társaságnak is.

A káposztásmegyeri falka Richard B. Adam festményén

A *Vadász- és versenylap* így írt az 1913-as alagi kezdetekről: „Az alagi vonzalék-falka elmúlt szombatra tervezett megnyitó vadászatát a beállott fagy miatt nem tarthatta meg. Itt említjük meg, hogy a Magyar Lovaregylet az u.n. Tattersall területén kitűnő kennelt adományozott a falkának, a mely már közelébb át is költözik. Az egyesület továbbá megengedte, hogy a falka az alagi terület egyes részein vadászhasson és a réti pályán lévő ugrásokat is használhassa. Hasonló engedélyt adott Geist Gáspár úr is akadálypályájára, valamint gr. Károlyi Mihály főthi, gr. Pejacevics Albert iriny-pusztai, Nemeskéri Kiss úr pedig gödi területeire. Miután még egyéb tereplumok is rendelkezésre állnak, a sport elsőrangúnak ígérkezik és különösen érdekesek lesznek a vadászatok az ugrások nagy száma és változatossága révén.”¹

Az alagi kopófalka első vadászatára végül 1913. március elsején került sor. A Pest fölötti terület – a város terjeszkedése miatt – róka vadászatára már alkalmatlanná vált. Kezdesnek a vonzalék utáni vadászat látszott kedvezőnek, a nyúl vadászatot későbbre halasztották. A vonzalék-vadászatonál egy lovas hosszú zsinóron vadhúst, „műszimatot” húz maga után, a master által megadott irányban és tempóban. Előnyös volt ez a módszer, mert a résztvevők lovaglótudásához tervezhették meg a vadászatot. Az első verseny nap eseményeiről olvassuk el a *Vadász és versenylap* beszámolóját: „[...]A falka a szimatot már a Nándor-majornál vette fel s a vadászat az ott lévő két sövé-

¹ *Vadász- és versenylap*, 1913. febr. 21.

nyen és egy természetes árkon keresztül a kis mázsaház felé, majd innen a kis erdőn át a régi víztoronynak s egy homokos leugrón a trainingpályákra vezetett, ahonnan a pályákat szegélyező sövényeken keresztül a régi 1600 méteres startnál a téli pálya irányában tért le. Itt balra fordult, be a kis akáczosba, ahol rövid check (szünet) volt. A második galopp Gáspártelekre vitte a társaságot, ahol Geist-féle akadálypályát körülugorva, a telepet balra elhagyva a homokbuczkákon át Alag felé vezetett s itt a kitűnő sportot nyújtott vadászat véget is ért.[...]² Pejacsevich Albert masteren és Bertie Earl hunstmanon kívül gyakori résztvevője volt a vadászatoknak a két Nemeskéri, Sándor és Géza (utóbbi néhányszor helyettesítette is a mestert), az alagi lovas-kolónia tagjai közül pedig John Reeves lótenyésztő-tréner, Pretzner Imre zsoké, Hesp József, Vivian Ferenc és Szigeti József trénernek.

Az őszi vadászati idény szeptember 30-tól december 30-ig tartott. A falkatársaság bővült a tavaszi idényhez képest. Új résztvevők voltak: gróf Károlyi Lászlóné és leányai, a tizenéves Fruzsina és Klára, gróf Károlyi István és Mihály, Nemeskéri Kiss Pál leánya, Margit, báró Baich Péter főhadnagy, gróf Szapáry Lajos, dr. Schöffner Pál gödi földbirtokos és Lovik Károly, a *Vadász- és versenylap* tulajdonos-főszerkesztője, aki a vadászatokról beszámolókat is írt. Volt, amikor a vendégekkel együtt 30 fő vett részt a hajtásokon. A társaság növekedése magával hozta, hogy a vonzalék helyett – hetenként 2-3 alkalommal – már nyúlra is vadásztak

Az alagi falka indulás előtt

A belépő birtokosok földjeivel a vadászterület is bővült. Különösen kedvelt volt a fóti Károlyi kastély parkja, ahol a sok kitűnő akadály szép ugrásokra adott lehetőséget. „Az alagi falkának pénteken emlékezetes napja volt; meet (találkozás) fél tízkor a fóti grófi kastélynál, ahonnan a társaság a parkba lovagolt s a vadászat itt kezdődött. Maga a park már lovas-szempontról is gyönyörű, tele szebbnél-szebb, de nagyon fair mesterséges akadályokkal, árkok sövények kerítés, fatörzs, szóval minden, amit csak kívánni lehet. Némi keresés után jó nyúl ugrott, mely eleinte a főváros felé, majd balra a sikatori erdőbe, innen vissza Megyer irányába, át a Királyné-árkon és ismét Sikátor felé ment, a grófi út előtt át a fásor melletti nagyobbik árkon s a luczernáson át ismét Palota felé, ahol a nagy akáczosban a falka egy pillanatra nyomát vesztette, csakhamar azonban ismét fellökték a nyulat, mely még mindig jó iramban ment egy luczernáson keresztül Mogyoród irányában, át a grófi út árkein és bele a nagy répatáblába, melynek szélén a falka megkillette. [...]”³

A tavaszi és az őszi idényben összesen 32 alkalommal vadásztak, ebből ősszel 21 vadásznappal. Ebben az idényben hat állami kancát vittek Alagra, hogy a falkavadászatokon ki-

próbálják őket, és Pejacsevich Albert idomár, a falka maste, minősítést adjon róluk.

Ugratás a fóti Károlyi-kastély parkjában

Az első világháború nagy megrázkódtatást okozott a falkasportban is. Az itt élő angol állampolgárok (falkamesterek, ostarászok) hatósági felügyelet alatt álltak, de folytathatták mesterségüket. Az alagi kopók 1917-ben Fótira kerültek Károlyi Lászlóné tulajdonába. Gróf Apponyi Albert 1924-ben Angliából hozott kopókat, és az újra alakult alagi falkának ő lett a maste. Hajtásokat rendeztek Alag, Fót és Vác körül, olykor Gödöllő vidékén is. Nagyobb társasággal vadásztak eleinte hetenként kétszer, később négyszer. 1927 novemberében, a Szent Hubertus tiszteletére rendezett ünnepi vadászlovaglason az alagi falkát Horthy Miklós kormányzó vezette. A nyolcvanfős illusztris lovastársaságban jelen volt e sorok szerzőjének édesapja, Száhlender Béla altábornok is. A vörösfrakkos és katonai díszben lovalgó társaság megjelenése nagy feltűnést keltett a környéken. A vadászatot az alagi Pávilonban rendezett díszebéd zárta.⁴

Horthy Miklós az alagi falkával az 1927-es vadászon

1930 körül Apponyi Albert külföldre távozott, és a master tisztjét egy-két évig gróf Károlyi István töltötte be. 1933 körül az Alagon lakó herceg Odescalchi Béla lett az alagi falka maste. Az 1939-es évben az ország kopófalka egyletei között még nyilvántartották az Alagi Falkavadász Társaságot.

A második világháború, és azt követő földreform, az új társadalmi berendezkedés azonban véget vetett a falkavadászatoknak. Ez a különös sport már a múlté... Alag múltjé is.

A dolgozat, a Várostörténeti pályázat díjnyertes pályamunkájának rövidített változata

2 *Vadász- és versenylap*, 1913. márc. 1.

3 *Vadász- és versenylap*, 1913. okt. 13.

4 MTI 1927. nov. 3.